

Archeologische Berichten Nijmegen – Briefrapport 263

BUREAUONDERZOEK
HERINRICHTING POPULIERENBOS
AAN DE STREEKWEG TE NIJMEGEN

Femke Heijting

BRL SIKB 4000
certificaatnr. ERA-017-004
protocollen 4003
4004

© 2018 Gemeente Nijmegen, Bureau Leefomgevingskwaliteit | Archeologie

Bureauonderzoek herinrichting populierenbos aan de Streekweg te Nijmegen

F.J. Heijting

Projectleider: F.J. Heijting

In opdracht van: gemeente Nijmegen

Autorisatie: C.W. Koot

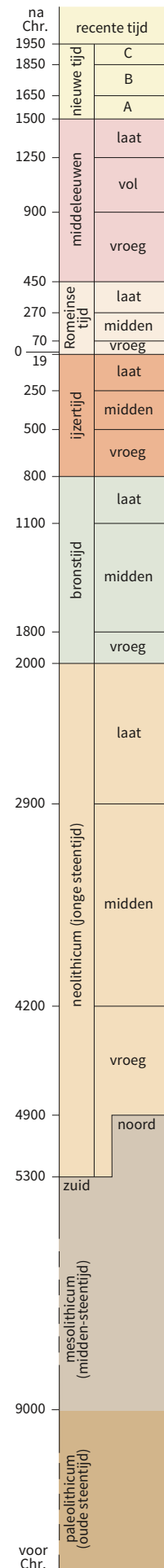
ISSN 2212-5337

Niets van deze uitgave mag worden veeelvoudigd in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het besluit van 29 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen).

Voor het overnemen van gedeelte(n) van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

De gemeente Nijmegen aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without the written permission from the publisher.

INHOUD

Inleiding	5
Administratieve gegevens	7
Landschappelijke context	7
Archeologische en historische context	7
Aanbevelingen	9
Literatuur	10
Illustratieverantwoording	10
Lijst van figuren	12

Bureauonderzoek herinrichting populierenbos aan de Streekweg te Nijmegen **Femke Heijting, Nijmegen, 23 september 2016**

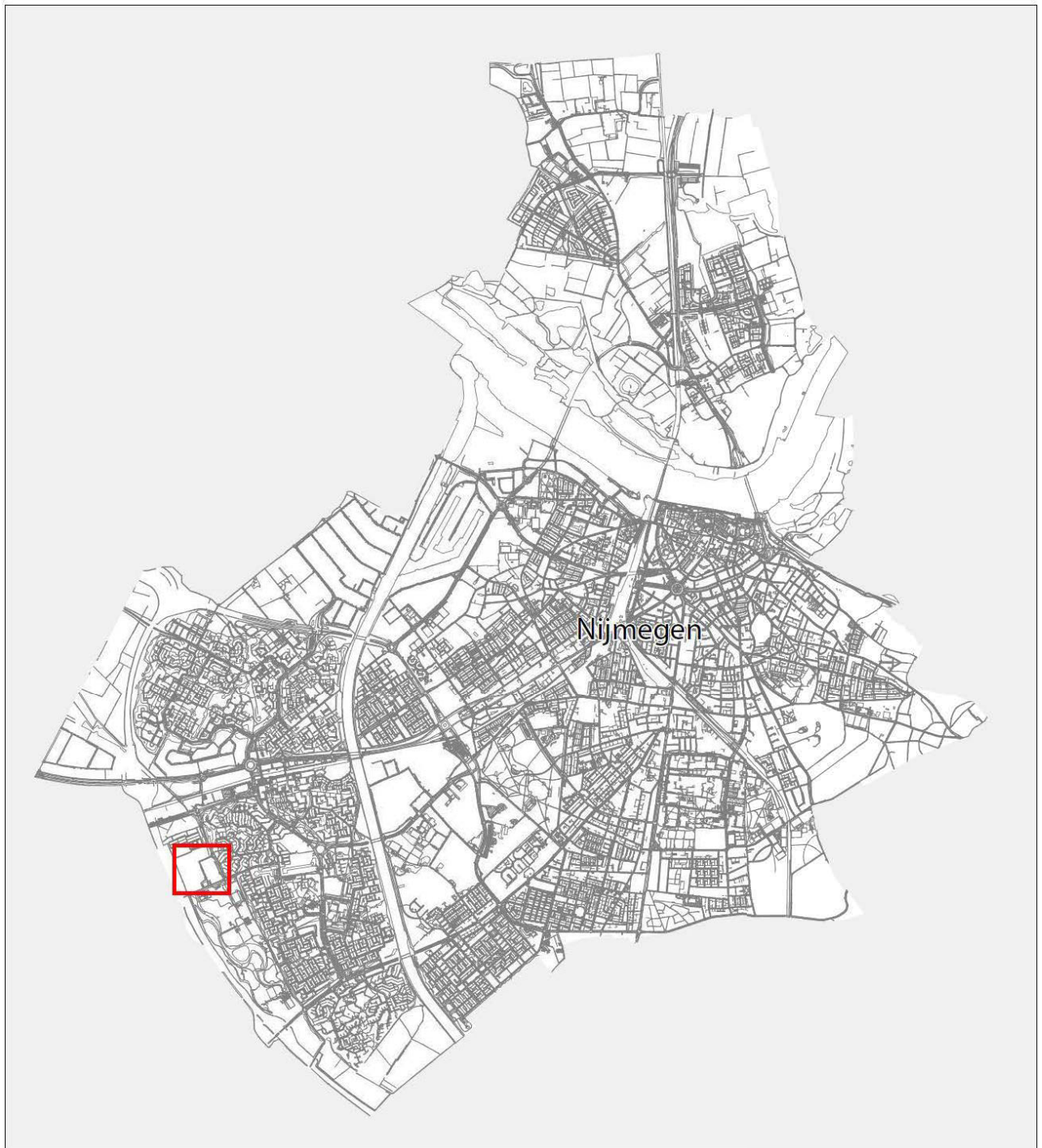
Inleiding

Omdat de gemeente Nijmegen de komende jaren meer verbinding wil tussen de groene omgeving van Nijmegen, de parken en het stedelijk groen in de stad, ontwikkelt de gemeente 'groene linten': professionals mogen plannen indienen voor meer groen in de stad, die al dan niet worden gehonoreerd. Een van de plannen betreft het herinrichten van het vervallen populierenbos aan de Streekweg, onder de projectnaam 'Stadse Dassen' (fig. 1). Aan de rand van het bos bevindt zich een dassenburcht. Om de leefomgeving van de dassen te verbeteren wordt een groot deel van de bomen in het populierenbos gekapt en wordt het terrein herbepplant met bomen die kunnen bijdragen aan de voedselvoorziening van de dassen.¹ Bij het rooien en herbepplanten van het bos zal de bodem geroerd worden. Hierbij kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verloren gaan. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Nijmegen ligt het onderzoeksgebied binnen een zone met een lage archeologische of onbekende verwachting (waarde 1). Gebieden met waarde 1 zijn gebieden waar nog geen archeologisch onderzoek is gedaan en waar het onbekend is waar de eventueel aanwezige archeologische resten zich bevinden. De archeologische verwachting voor deze gebieden is laag tot middelhoog te noemen, maar dat betekent niet dat er geen relevante archeologische sporen, met name uit de prehistorie en Romeinse tijd, kunnen worden aangetroffen. Daarom heeft de gemeente Nijmegen ervoor gekozen dat bij bodemingrepen met een oppervlakte van 2500 m² of groter en dieper dan 30 cm onder maaiveld tenminste een archeologisch vooronderzoek moet worden uitgevoerd.²

Het onderzoeksgebied aan de Streekweg heeft een oppervlakte van ca. 29.000 m². Om de afweging te kunnen maken of in dit onderzoeksgebied verder archeologisch onderzoek vereist is, is onderhavig bureauonderzoek verricht. Doel van het bureauonderzoek is vaststellen of in het onderzoeksgebied een gerede kans is op het aantreffen van archeologische waarden en in welke mate deze bedreigd worden door de geplande bodemingrepen teneinde een advies te kunnen formuleren voor eventueel verder archeologisch onderzoek.

¹ Van Eck 2015.

² Bestemmingsplan Archeologie gemeente Nijmegen, 2014.

Figuur 1. Locatie van het onderzoeksgebied binnen Nederland en Nijmegen. SB

Administratieve gegevens

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Nijmegen
Plaats:	Nijmegen
Toponiem:	Streekweg
Kaartblad:	40C
Centrale coördinaat:	182.347/ 425.500
Kadastrale gegevens	HTT02, sectie E, perceelnr. 370
Projectverantwoordelijke:	F. Heijting
Bevoegd gezag:	Gemeente Nijmegen
Opdrachtgever:	Gemeente Nijmegen, contactpersoon: E. Neienhuijsen
Soort onderzoek:	Archeologisch bureauonderzoek
Onderzoeksmeldingsnummer:	4015204100
Projectcode:	Stw2
Complex en codering:	onbekend
Periode(n):	onbekend
Geomorfologische context:	Overgangszone rivierduin naar komgebied
ABK-code en -status	Terrein met een nader te onderzoeken archeologisch belang (waarde 1)
CMA/AMK-status	n.v.t.
Oppervlakte onderzoeksgebied:	29.626 m ²
Hoogte maaiveld (mv)	ca. 7,00 tot 8,00 m +NAP

Landschappelijke context

Het onderzoeksgebied ligt in de uiterste westhoek van Nijmegen, een gebied dat landschappelijk gevormd is door de Rijn en de Maas.³ Door de vorming van de stuwwallen rond Nijmegen gedurende de voorlaatste ijstijd (Saalien, 200.000-130.000 jaar geleden) waren beide rivieren door het landijs gedwongen hun loop te verleggen, waardoor terrasvormige afzettingen van grof zand en grind zijn gevormd (formatie van Kreftenheye). Gedurende de laatste ijstijd (Weichselien, 120.000-10.000 jaar geleden) vormden de Rijn en Maas een vlechtend riviersysteem. Aan het einde van het Weichselien, tijdens het Jonge Dryas stadiaal (11.000-10.000 jaar geleden) krijgt de wind meer invloed op het landschap en ontstaan stuifzandafzettingen in de vorm van rivierduinen. Ook in het begin van het Holoceen (10.000 jaar geleden), huidige warmere periode, vormt de wind het landschap: Er ontstaan uitgebreide verstuivingen in het rivierduincomplex. Hierbij zijn op sommige locaties diepe kommen uitgeblazen en op andere plaatsen meer dan twintig meter hoge, nieuwe stuifduinen ontstaan. De rivieren gaan meanderen en zetten zandige oeverafzettingen en komkleien af. In het onderzoeksgebied zal een dik pakket komklei zijn afgezet (Formatie van Echteld). De bodem van het onderzoeksgebied wordt geclassificeerd als een poldervaaggrond. Op dit type bodems heeft nog geen duidelijke bodemvorming kunnen plaatsvinden.

Archeologische en historische context

Het onderzoeksgebied ligt ca. 400 m ten zuiden van het tracé van een Romeinse weg tussen *Ulpia Noviomagus* en een landelijke nederzetting (*vicus*) in Wijchen (fig. 2). De weg is

³ Onderstaande tekst uit Daniël 2010.

aangesneden tijdens een archeologisch onderzoek in 2003. Bij het trekken van een kabelsleuf op de Teersdijk was de weg herkenbaar in de wanden van de sleuf in de vorm van een donker grijze band met veel grind. Omdat het in de Romeinse tijd de gewoonte was om langs de hoofdwegen nederzettingen en grafvelden aan te leggen,⁴ bevindt het onderzoeksgebied zich mogelijk in een randzone van een dergelijke nederzetting of grafveld.

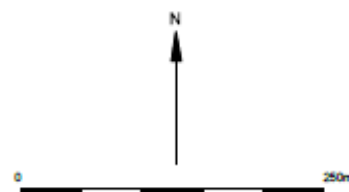
Stw2 Onderzoekgebied

Legenda

- onderzoekgebied
- reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek

Legenda ABAK V1.2.2

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4

Figuur 2: Locatie van het onderzoeksgebied in combinatie met eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek in de omgeving. SB

⁴ Tunker 2013.

Binnen het onderzoeksgebied is nog niet eerder archeologisch onderzoek verricht. Wel is op het terrein direct ten noorden van het onderzoeksgebied in 2010 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Bureau Archeologie en Monumenten van de gemeente Nijmegen.⁵ Tijdens dit project is een noord-zuid-georiënteerde proefsleuf aangelegd met een breedte van ca. 1,6 m en een lengte van ca. 58 m. Hieruit bleek dat het grootste deel van de bodem in de proefsleuf, met uitzondering van de zuidelijke 6 meter, sterk verstoord is. Er is een pakket geroerd materiaal waargenomen met een dikte van 1,6 m dat waarschijnlijk geassocieerd worden met een ophoging van het terrein in het recente verleden. Er zijn geen archeologische sporen aangetroffen, waardoor het onderzoeksgebied na het proefsleuvenonderzoek vrijgegeven kon worden voor verdere ontwikkeling.

Ca. 130 m ten zuiden van het onderzoeksgebied is in 2013 eveneens een proefsleuvenonderzoek verricht.⁶ Hier is, behalve een recente kuil en een (sub-)recente sloot, slechts een antropogeen spoor aangetroffen. Het spoor, een paalkuil, bevond zich direct onder de bouwvoor op een diepte 50 cm –mv (ca. 7,00 m +NAP). Door het ontbreken van vondstmateriaal kon de paalkuil niet gedateerd worden. De vondsten die bij het onderzoek gedaan zijn komen alle uit de bouwvoor: metaalvondsten en een fragment bewerkt vuursteen. Ook dit terrein is na het proefsleuvenonderzoek vrijgegeven voor verdere ontwikkeling.

Op basis van historische kaarten en foto's is vastgesteld dat het onderzoeksgebied in het verleden onbebouwd is geweest. De kaarten vanaf 1850 tonen dat het onderzoeksgebied in de 19e eeuw en in de eerste helft 20e eeuw in gebruik was als grasland. Het populierenbos is in de jaren '70 van de 20e eeuw geplant.

Aanbevelingen

Omdat bij de proefsleuvenonderzoeken in de directe nabijheid van het onderzoeksgebied slechts één archeologisch relevant grondspoor is vastgesteld, is de verwachting dat binnen het onderzoeksgebied tevens een kleine kans is op het aantreffen van archeologische sporen. Daarnaast bestaat de bodem op het terrein ten noorden van het onderzoeksgebied voor het grootste deel uit een ca. 1,6 m dik pakket opgebrachte grond. Omdat het maaiveld binnen het onderzoeksgebied zich op dezelfde NAP-hoogte bevindt, is het waarschijnlijk dat in de jaren '70, bij het bouwrijp maken van het terrein, het hele gebied opgehoogd en geëgaliseerd is.

De verwachting is derhalve dat binnen het onderzoeksgebied geen of nauwelijks archeologische waarden bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen. Een archeologisch vervolgonderzoek voorafgaand aan de herinrichting van het populierenbos aan de Streekweg te Nijmegen zal daarom niet noodzakelijk zijn.

Aan de hand van onderhavig bureauonderzoek adviseert Bureau Leefomgevingskwaliteit, Archeologie van de gemeente Nijmegen om geen archeologisch vervolgonderzoek te verrichten.

⁵ Daniël 2010, project Te2.

⁶ Tunker 2013, projectcode Sdk1.

Literatuur

Daniël, A.A.W.J., 2010: *Proefsleuvenonderzoek aan de Teersdijk te Nijmegen-Dukenburg*, Nijmegen (Archeologische berichten Nijmegen – Briefrapport 76).

Eck, B. van, 2015: *Inventarisatie populieren Streekweg Nijmegen*, Nijmegen (Boomtoezorg rapport projectnummer 1510).

Tunker, B., 2013: *Een proefsleuvenonderzoek aan de Staddijk te Nijmegen-Dukenburg*, Nijmegen (Archeologische berichten Nijmegen – Briefrapport 159).

Illustratieverantwoording

Susanne Bartels SB

Lijst van figuren

- 1 Locatie van het onderzoeksgebied binnen Nederland en Nijmegen.
- 2 Locatie van het onderzoeksgebied in combinatie met eerder uitgevoerd onderzoek.